

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 020-03/17-7/
Ljubljana, 6. 12. 2017

Državni svet Republike Slovenije je na 57. seji 6. 12. 2017, v skladu z 98. členom Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), obravnaval pobudi državnega svetnika dr. Zorana Božiča za spremembo Zakona o Državnem svetu ter na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1 in 95/09-odl. US in 21/13-ZFDO-F) sprejel naslednji

S K L E P :

Državni svet Republike Slovenije podpira pobudi državnega svetnika dr. Zorana Božiča in predlaga Državni volilni komisiji in novemu sklicu Državnega sveta (VI. mandata), da pobudi proučita in nanju odgovorita.

Pobudi državnega svetnika dr. Zorana Božiča se glasita:

1. Državni svet predlaga Državni volilni komisiji, da prouči in predstavi vsa odprta vprašanja glede volitev v Državni svet, ki jih je zaznala pri teh in prejšnjih volitvah v Državni svet.
2. Državni svet predlaga takšno spremembo Zakona o Državnem svetu, ki bo zagotovila večjo transparentnost, določnost in demokratičnost načina volitev v Državni svet in posledično prispevala k večjemu ugledu in večji politični teži drugega doma slovenskega parlamenta.

Obrazložitev:

Državni svet je v petem sklicu opravil pomembno delo in kot predstavniško telo funkcionalnih in lokalnih interesov v skladu s svojimi pristojnostmi ob sodelovanju s civilno družbo in lokalnimi skupnostmi izvedel številne posvete o pereči politični, gospodarski, socialni, zdravstveni in kulturni problematiki, oblikoval mnenja v zakonodajnem postopku v Državnem zboru (mnogokrat upoštevana), sprejel štiriindvajset zahtev za odločilni veto (trikrat uspešno) in na Ustavno sodišče vložil enajst zahtev za oceno ustavnosti določenega zakonskega akta (večina še v postopku obravnave in odločanja). Ob zahtevi za oceno ustavnosti nekaterih členov Zakona o volitvah v Državni zbor je novinarka Dela Majda Vukelić 9. novembra 2017 zapisala, da ji je treba »tokrat pripisati tehtnost, utemeljenost in analitičnost«.

Ključna podmena neustavnosti državnoborskih volitev je po prepričanju Državnega sveta, predstavljeni tudi na javni obravnavi v postopku odločanja na Ustavnem sodišču, da volivci nimajo odločilnega vpliva na dodelitev mandatov kandidatom, ki je sicer izrecna zahteva 80. člena Ustave. Državni svet meni, da imajo odločilen vpliv politične stranke in da obstoječa volilna zakonodaja ne omogoča zapovedane personalizacije volitev. Državni svet legitimno izpodbija ustavnost omenjenih členov, vendar je njegova legitimiteta bistveno okrnjena, če se pri volitvah državnih svetnikov ne upoštevajo ustavna načela, ki so zapisana pri volitvah poslancev, še zlasti zato, ker po zadnji javnomnenjski anketi časnika Delo skoraj polovica anketirancev še vedno ne pripoznava koristnosti Državnega sveta kot korektivnega organa v

zakonodajnem postopku, ena tretjina pa zagovarja spremembo njegovih pristojnosti, je izjemno pomembno, na kakšen način so izvedene volitve v Državni svet, ki je po 96. členu Ustave RS zastopstvo socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov.

V nasprotju z 80., 81. in 82. členom Ustave, ki natančno določajo sestavo Državnega zbora in način volitev vanj, pa po 98. členu Ustave način volitev v Državni svet ureja zakon, ki ga z dvotretjinsko večino poslancev sprejme Državni zbor. Če se poslanci po Ustavi volijo s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem, je v Zakonu o Državnem svetu predvideno glasovanje izvoljenih predstavnikov (elektorjev) na volilnih zborih. Podobno kot pri poslancih je tudi na volilnih zborih glasovanje tajno, vendar volitve niso ne splošne ne enake za vse kandidate niti neposredne. Ni treba posebej dokazovati, da v primeru glasovanja izvoljenih predstavnikov na volilnih zborih volitve niso ne splošne ne neposredne (to velja tudi pri volitvah predstavnikov lokalnih interesov), neenakost pa se očitno kaže predvsem pri volitvah predstavnikov funkcionalnih interesov, kjer se po dostopnih informacijah Državne volilne komisije dogaja, da ena interesna organizacija sodeluje z dvakrat več izvoljenimi predstavniki kot deset drugih interesnih organizacij skupaj. Neenakost zaradi nedoločenosti volilnih pravil dokazuje tudi aktualna pritožba v zvezi z volitvami predstavnika kulture in športa, ki se nanaša na nezadostno opredeljeno volilno bazo in posledično ustrezno število izvoljenih predstavnikov.

Gre za očiten in tudi v širšem evropskem prostoru neobičajen anahronizem v razvoju volilnih sistemov v smeri vedno večje demokratičnosti, saj v naših krajih poznamo splošno volilno pravico od leta 1907, neposredno in enako glasovanje pa je bilo uspešno izvedeno na prvih demokratičnih volitvah v tedanjo trodomno skupščino leta 1990, in sicer tako za Zbor občin kot za Zbor združenega dela, ki sta bila, glede na volilno bazo, predhodnika današnjega Državnega sveta.

Tovrstni posredni način volitev v Državni svet ne omogoča nujne kontinuitete v delovanju drugega doma parlamenta, kar se kaže tudi ob tokratnih volitvah, ko se bo zamenjala polovica državnih svetnikov, pri predstavnikih negospodarstva pa celo več kot dve tretjini. Dobro delo posameznega državnega svetnika nikakor ne pomeni zagotovila za ponovno izvolitev (najbolj demokratičen preizkus kakovosti opravljenega dela so seveda neposredne volitve s personalizacijo), saj gre pri posredniškem sistemu za več drugih dejavnikov (možnost lobiranja in skritega dogovarjanja), ki imajo večjo težo pri končni odločitvi o najustreznejšem kandidatu. Tajno glasovanje, ki je sicer porok za svobodo odločanja, je v tem primeru izrazito kontraproduktivno in je v nasprotju z delegatsko zasnovano volilnih zborov.

Poleg tega posredni način volitev v Državni svet v nasprotju z ustavno določeno vlogo tega parlamentarnega organa omogoča prevlado interesov političnih strank nad socialnimi, gospodarskimi, poklicnimi in lokalnimi interesi. Prav ob tokratnih volitvah je to še posebej izpostavljeno, saj se v javnosti pojavljajo konkretni izračuni, katere stranke oz. neformalne koalicije bodo izvolile predsednika Državnega sveta oz. imele v njem prevladujoči vpliv. Če Ustava z dopolnitvijo 80. člena leta 2000 in določitvijo sorazmernega načina volitev v Državni zbor dodeljuje političnim strankam legaliteto in legitimiteto pri delovanju v zakonodajni veji oblasti, pa njihovo delovanje in odločanje v Državnem svetu kot zastopstvu funkcionalnih in lokalnih interesov ni predvideno. Nasprotno, na spletni strani Državnega sveta je jasno zapisano, da je »z namenom ohranitve visoke stopnje strokovnosti in izločitve političnih interesov iz delovanja Državnega sveta zakonodajalec določil, da državni svetniki svojo funkcijo opravljajo nepoklicno« in da naj bi »sestava Državnega sveta nevtralizirala vpliv političnih strank, ki se predvsem prek Državnega zbora vključujejo v zakonodajni postopek«.

Državni svet, ki je nepopolni drugi dom, z omejenimi možnostmi vpliva na kakovost sprejete zakonodaje in si še utrjuje svoje mesto v slovenskem parlamentarnem sistemu, bi s takšno spremembo načina volitev, ki bi se približala demokratičnim volilnim načelom za izvolitev poslancev, ne samo pridobil na ugledu in teži, ampak tudi prispeval k uresničitvi določila iz 3.

člena Ustave, da ima v Sloveniji oblast ljudstvo. Na nevzdržnost in nedemokratičnost sedanjega načina volitev v Državni svet so v oddaji Odmevi na TV Slovenija 1. decembra 2017 opozorili nekdanji minister dr. Gregor Virant, ustavni pravnik dr. Ciril Ribičič in nekdanji predsednik Državnega sveta Janez Sušnik. Bili so različnega mnenja o nujnosti obstoja Državnega sveta (dr. Ribičič je poudaril pomen njegove korektivne vloge pri sprejemanju zakonodaje), glede neustreznega načina volitev v to predstavniško telo pa so bili enotnega mnenja.

Državni svet se zato ne more strinjati z mnenjem Dnevnikovega novinarja Klemena Košaka z dne 27. novembra 2017, da volitve v Državni svet, ki so po njegovem mnenju zares problematične, niso pomembne, saj drugi dom parlamenta tako ali tako ni pomemben državni organ. Nasprotno: prepričani smo, da lahko ravno z izboljšanjem načina volitev v Državni svet v smeri večje transparentnosti, določnosti in demokratičnosti utrdimo in tudi okrepimo njegovo vlogo v zakonodajni veji oblasti.

Državno volilno komisijo zato pozivamo, da prouči in predstavi vsa odprta vprašanja glede volitev v Državni svet, ki jih je zaznala pri teh in prejšnjih volitvah v Državni svet. Z ugotovitvami naj Državna volilna komisija seznaní pristojno ministrstvo, ki naj še pred naslednjimi volitvami v Državni svet pripravi spremembe zakonodaje. Državni svet predlaga takšno spremembo Zakona o Državnem svetu, ki bo zagotovila večjo transparentnost, določnost in demokratičnost načina volitev v Državni svet in posledično prispevala k večjemu ugledu in večji politični teži drugega doma slovenskega parlamenta.

* * *

Državni svet Republike Slovenije predlaga Državni volilni komisiji in novemu sklicu Državnega sveta (VI. mandata), da pobudi proučita in v skladu s četrtem odstavkom 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) nanju v roku 30 dni odgovorita.

Mitja Bervar, mag. manag.
predsednik

